

- ESPONELLÀ, Núria. *Quadem d'Empúries*. Gaüses: Llibres del Segle, 2000, 75 p.
- ESTEBA, Miquel. *Calella, de la pesca al turisme*. (Palafrugell): Ajuntament de Palafrugell, 2001, 215 p.
- FERMONAL, Miquel Àngel; CABANA, Òscar. *Olòtia. Vuit segles de poesia a la Garrotxa*. Olot: Fundació Pere Simon, 2000, 325 p.
- FONT, Jordi. *¡Arriba el campo! Primer franquisme i actituds polítiques en l'àmbit rural nord-català*. Girona: Diputació de Girona, 2001, 410 p.
- GARRIDO, Carlos. *El caminante de Empúries*. Barcelona: Península, 2000, 237 p.
- GENÍS, Salvador. *En defensa de l'ensenyament en català*. Barcelona: Fundació Pere Corominas, 2000, 557 p.
- GUARDIOLA, Rosa; MASSACHS, Maria Lluïsa (coord.). *Tinc vuitanta anys 1920-2000*. Santa Coloma de Farners: Escola Sant Salvador d'Horta, 2000, 135 p.
- JORNADES ANTONI VARES. *Imatge i recerca*. Girona: Ajuntament de Girona, 2000, 301 p.
- LOZANO, Carlos; THURBOW, Clifford. *Sexe, surrealisme, Dalí i jo*. Barcelona: La Magrana, 2001, 302 p.
- MALLORQUÍ, Elvis (coord.). *Riudells de la Selva*. Girona: Diputació de Girona, 2000, 96 p.
- MARQUÉS, Salomó. *Martí Rouret. Maestro, republicano y catalán*. (s.l.): El Colegio De Jalisco, 2001, 126 p.
- MARQUÉS, Josep Maria. *Per les esglésies*. Girona: Diputació de Girona, 2000, 96 p.
- MARTÍ, Marc. *Morell. Cartells*. Barcelona: Marc Martí, 2001, 215 p.
- NADAL, Marta. *De foc i de seda*. Barcelona: Fundació Mercè Rodoreda/ Institut d'Estudis Catalans/Edicions 62, 2001, 230 p.

A *Història i històries de la indústria del suro*, Albert Juanola, que ha treballat durant anys en el món del suro i que ha estat secretari de l'Associació d'Empresaris Surers de Catalunya, de la Federació Espanyola i de la Confederació Europea del Suro, no es proposa fer una síntesi reduccionista, sinó obrir tot de camins. D'aquí el títol del llibre que ha escrit, i d'aquí també l'enorme varietat d'aspectes que podem trobar-hi: des de les llegendes a la història del suro, passant pels tapers, per la seva cultura, pels seus casals o pels seus casinos, i continuant per les característiques, per les referències populars o clàssiques i per la distribució de les alzines sureres. Difícilment trobaríem algun aspecte relacionat amb aquest món tan —a vegades— desconegut com nostre que Albert Juanola no hagi tractat. N'ha tractat tants que molt improbablement hi haurà cap lector que no se'n sorprengui o que no s'hi interessi en més d'un moment. Juanola explica molt a fons els treballs de lleva i de preparació del suro; quasi desborda el lector corrent quan parla de les seves propietats o de la llana de suro, però s'hi reconcilia —i s'hi reconcilia molt bé— quan tracta del transport tradicional d'aquesta matèria, dels taps i de les associacions dels tapers, de les aplicacions artístiques del suro i, fins i tot, d'aspectes que d'entrada poden semblar tan poc atractius com els aglomerats o la mecanització i els canvis que hi ha hagut en aquesta indústria. Al final, fa un esbós de la història de les principals empreses i empresaris del sector i de les institucions sureres, situa aquesta indústria catalana en el context mundial i acaba amb una sinopsi

històrica i una relació de les seves fàbriques, dels seus comerciants i dels seus exportadors tan completa que per si sola ja justifica aquesta obra. Juanola escriu amb el cap, però no oblidat el cor, de manera que acaba presentant-nos un llibre on es fa evident que el suro és la seva passió i on —com passava amb el Suro Gros del Mas Cama de Romanyà, que, segons Gaziell, tenia una forma allucinant, com un pop enorme que sorgia de la terra— no s'amaga, sinó que s'ensenya la complexitat de les coses.

Xavier Cortadellas

Nous textos poètics occitanocatalans

PUJOL CANELLES, Miquel. *Poesia occitanocatalana de Castelló d'Empúries*. Institut d'Estudis Empordanesos. Figueres, 2001. 404 pàgines.

Deixant de banda les acurades edicions i reedicions que, amb criteris filològics exigents, es publiquen arreu del món de les obres de diversos trobadors, és molt difícil de presentar novetats en aquest àmbit, com la que avui és objecte d'aquesta breu nota. Es tracta d'un material verge, inèdit, que demostra com la recerca en el camp de la filologia és, encara, un camp molt fèrtil. Entenem per literatura trobadoresca l'escripta en llengua provençal des del seu origen fins a l'arribada de l'Escola de Tolosa (segles XII i XIII), en un marc d'actuació que abraçava els territoris de Catalunya, Provença, Lenguadoc, Gascunya, Alvèmia, Lle-

mosí i el nord d'Itàlia. L'edició i acurat estudi de 29 textos trobadorescos de final del segle XIII i del primer terç del XIV, procedents de Castelló d'Empúries i copiats en diversos protocols notariais d'aquesta vila, omple de satisfacció a tots aquells que s'interessen pel món de la romanística. Aquests textos versificats, escrits en una llengua poètica, una *koine* que tots entenen, il·lumina un període fosc de la nostra literatura, abans de la influència marcada per l'escola poètica de Tolosa. Fins ara, de textos que s'apartessin de la normativa tolosana només coneixíem l'anomenat *Cançonet de Ripoll*, editat per Lola Badia, sobre el qual Miquel Pujol assenyala algunes similituds amb l'obra circumstancial d'aquests notaris castellanins i els seus ajudants. Ultra la importància del valor literari dels textos per si mateixos, els poemes també interessen des del punt de vista lingüístic. Aquells lletraferits de Castelló, que escrivien per entretenir uns moments de lleure, manejaven un occità artificiosament amb molts catalanismes. Cal dir que alguns poemes són més occitanitzats que altres. Aquesta producció autòctona de poesia escrita en occità, a final del segle XIII i principi del XIV, al

comtat d'Empúries, obre un seguit d'interrogants sobre els ambients culturals, la transmissió d'aquests sabers, l'aprenentatge de la retòrica, la coneixença de la literatura trobadoresca per part de notaris castellonencs entre els protocols dels quals s'han exhumat aquestes peces. La diversitat d'estils i de composicions obliga a pensar que l'obra s'ha d'atribuir a més d'un autor. Entre aquests homes de ploma destaquen els noms de Bartomeu Badle, Pere Perrin, Pere de Serra i Francesc Cervera.

Segons Miquel Pujol, la coneixença d'aquest món poètic supradialectal va arrelar a Castelló d'Empúries perquè s'hi donaven un seguit de causes favorables, entre les quals destaquem l'influx de la política del moment, la presència sovintejada de joglars al territori, el fet que Castelló tingués escoles de música i de retòrica des de l'inici de l'obra de la *catedral, l'any 1261*, i la circumstància que els senyors del comtat afavorissin la presència de músics i trobadors als seus palaus. Des del darrer terç del segle XII alguns trobadors esmenten la cort del comtat d'Empúries com a centre difusor d'aquesta cultura.

Cal felicitar l'erudit mossèn Miquel Pujol per l'acurada transcripció i l'edició crítica d'aquests poemes (context, contingut, mètrica, llengua), i també l'Institut d'Estudis Empordanesos per la publicació d'una obra cabdal i rigorosa que marca una fita en aquests tipus d'estudis, i que hauria estat acollida amb els braços oberts per qualsevol centre universitari de prestigi dedicat a la recerca en el camp de la filologia romànica.

Pep Vila

El passat i el present d'un territori

El patrimoni etnològic del Montseny.

CD-ROM editat pel Museu Etnològic del Montseny. Centre de Promoció de Cultura Popular i Tradicional Catalana (Generalitat de Catalunya). Gener 2001.

Entre els anys 1995 i 2000, el Museu del Montseny La Gabella, sota l'auspici del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana, va desenvolupar un ambiciós projecte d'inventari del patrimoni etnològic del Montseny. L'objectiu d'aquest projecte era conèixer amb detall l'evolució i les transformacions culturals de la societat i, al mateix temps, crear una base de dades per facilitar la gestió del patrimoni etnològic d'aquest territori.

Aquesta recerca va comportar que un sòlid i experimentat equip d'investigadors es dediqués a temps complet i durant un seguit d'anys a recollir, resseguir i documentar tots aquells elements que podien integrar-se dins el complex, il·limitat i abstracte concepte de patrimoni etnològic.

La investigació, vinculada molt estretament al territori del Montseny, ha generat una important base de dades que, globalment, ens dona nova llum sobre l'evolució de les formes de vida i la cultura en aquesta zona, alhora que proporciona un important suport per desenvolupar noves recerques monogràfiques.

És en aquest context que s'ha d'ubicar el CD-ROM *Patrimoni etnològic del Montseny* que aquí es presenta i que, sens dubte, és un dels primers productes de divulgació que sintetitza i dona a conèixer

els resultats d'aquest inventari patrimonial.

Quan el CD ens arriba a les mans i el posem en funcionament, un dels primers aspectes que ens crida l'atenció és la seva alta qualitat de disseny i de presentació: les imatges i fotografies, la qualitat dels efectes visuals, el so, els petits i elaborats detalls gràfics que acompanyen les diverses pantalles... tot plegat mostra la gran cura que s'ha posat en el disseny i preparació d'aquest producte i que, sens dubte, en dignifica el resultat final.

A través de les seves pantalles podrem introduir-nos en el fascinant món de les formes de vida i la cultura al Montseny. Podrem escoltar endevinalles i cançons populars, veure exemples de sobria arquitectura local, conèixer alguns dels jocs que jugava la mainada i aprendre alguns dels oficis i tasques més característics del Montseny. Una fantàstica invitació que integra en un mateix producte diversió, coneixement i respecte envers el nostre patrimoni cultural.

Crec que aquest CD és un bon exemple de l'obra de divulgació que pot generar-se a partir d'una recerca. El seu plantejament interactiu, de disseny acurat, de fàcil ús i sobretot molt visual, sense grans textos ni carregoses idees abstractes, fa d'aquest disc un producte atractiu, que agradarà al públic infantil i juvenil –sovint oblidat quan es tracta de mostrar els resultats de recerques i investigacions– i que pot introduir-nos a tots plegats en el fascinant món del descobriment de la nostra pròpia cultura.

Jordi Abella i Pons

El pas cap a la maduresa

TRALLA.
Fruita del temps.
CD. Discos a MÀ, 2001.

Després de començar amb *Cançons de ronda* (1995) i seguir amb *Com l'olor de la terra molla* (1997), el grup farnesenc Tralla ha presentat enguany el seu tercer disc. En tots els aspectes, la *Fruita del temps* és una fruita ja assaonada, i no només per la poma vermella que dona unitat gràfica al disc, sinó especialment pel contingut de les lletres i també la seva dimensió musical. Quan ja fa uns anys que es tenen vint anys, en molts cantautors es torna un motiu habitual la revisió dels pressupòsits en què havien basat la seva obra anterior, i aquesta revisió –sempre convenient– pot descobrir nous camins i nous motius poètics. A moltes de les cançons d'aquest disc es nota aquest mirar enrere, la necessitat d'adaptar-se a les noves circumstàncies, a descobrir l'espai privat, a treballar la felicitat assequible, temàtiques que donen un cert aire intimista al conjunt del treball. Així, els dos textos que signa Xavi Múrcia, *Renaixement* i *Voldria ser com tu*, incideixen justament en el transcurs dels anys i la dificultat per reciclar els antics somnis, mentre